

“Görünüşte ufak bir et parçası olan dil, yaratılışı itibariyle akıllara hayret veren bir harika, gördüğü işler itibariyle de büyük bir vasıttır. Onun taati de cürmü de büyüktür. Küfür de; iman da ancak bununla zahir olur. Bunlar ise taat ile isyanın gayesidir. İmanın sıhhatinde ikrarın şart olması da bundan değil midir?”

Kültür

M. Fatih KERİMOĞLU

*“Söz Ola Kese Savaşı;
Söz Ola Kestire Başı...”*

Etkili Konuşmanın Sırları

19 aylıkken kör, sağır ve dilsiz kalan; nice yıllar sonra özel yöntemlerle konuşma gücünü kazanan ünlü Amerikan Eğitimcisi Helen Keller, yaşam öyküsünü anlattığı kitabının bir yerinde şöyle der: “... Suskunluğun tutsaklığından, çıldırtıcı karanlığından kurtuldum. Ruhum yeni bir bilinç ve güç kazandı. Konuşmayı oluşturan simgelerin aracılığıyla bilgilerin, inançların evrenine ulaştım.” Helen Keller’in kitabındaki bu bahis, insan ve insanlar arası anatomi incelendiğinde oldukça manidar değil midir? Yani, bizi biz kılan, konuşma gücümüzdür. Bu gücümüzü kaybettiğimizi bir an için bile olsa düşündüğümüzde, suskunluğun dayanılmaz köleliğine düşeriz. Dış dünyayla bağlantımızı kopar ve kendimizi dayanılması zor, derin bir boşluğun tam ortasında buluruz.

Sade bir tanımla konuşma, duygu ve düşüncelemimizi, görüp yaşadıklarımızı karşımızdakilere sözle iletme işidir. Bu bağlamda yapılabilecek bir değerlendirmeye ile konuşmanın yaşamımızın bir parçası olduğu sonucuna varmak kaçınılmazdır. Aynen yürümek, nefes alıp vermek, yemek, içmek gibi...

İletişim araçları ne kadar gelişirse gelişsin, insanlığın çevresindekiler ile iletişimini sağlayan en

önemli metoddur konuşma. Düşündüklerimizi, tasarladıklarımızı, özlemlerimizi, öfkemizi biçimlendirip yansıtmada en başta gelen araçtır. Konuşmanın ne kadar önemli olduğunu satırlar sığdırmayacaktır kendisine ama konuşmanın nasıl olması gerektiğini sözün üstatlarına bırakmak sanki daha doğru olur.

Eski bir Mısır şiiri konuşmanın önemine ve olması gereken konuşma şekline şöyle vurgu yapıyor:

*Güçlü olmak istersen söz ustası ol:
Dil, yiğit elindeki kamçı gibidir.
İyi konuşan daha merttir iyi dövüşenden.
Dize getiremezler yüreği cerbezeli olanı,
İyilikle, adaletle hüküm sürer,
Atalar dilini güzel konuşan.*

Bileğin yıkamadığını üç beş güzel sözün yıkabildiğini işte bu dizelerle dile getiriyor bu şiir. Nasıl ki, ağız verene istinaden ağızdan çıkanlara dikkat etmek gerekiyorsa, bunu başarabilmek için de aynaya bakmak yeterli olacaktır sanki. Ay-

naya bakmak ve gördüklerimizi izhara dalmak... Neden her şeyi, hayatta olup biteni, alçak veya yüksek duyduğumuz kulaklarımız iki tanedir? Ve neden hayatın bütün renklerini, güzelliklerini ya da çirkinliklerini gördüğümüz gözlerimiz iki tanedir? Bunların karşılaştırılması nazarıyla, hayatın güzelliklerini ya da çirkinliklerini anlatabileceğimiz, kendimizi ifade edebileceğimiz ağızımız için diğerleri gibi iki değil de bir adettir? Neden dilimiz dişlerimiz tarafından adeta bir kale, sur gibi korunmaktadır? İşte bu deruni düşüncelere daldıktan sonra atalarımız oldukça yerinde söylemişlerdir "İki dinle, bir söyle!" diye...

Bu tasavvurlara bir başka izahat Kutadgu Bilig'ten gelmektedir:

*Aman sözün aydın olsun, öz olsun
Işık saçsın, bakan köre göz olsun.*

İşte bu ifadeler de bize bir nimet olarak verilenlerin farkında olmanın yarışına girdiğimiz hayatta, farkında olmayanları da farkında kılmak için en etkili hususun dil ve konuşmak olduğunu beyan

Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi, Mehmet Akif Ersoy Anma Programında

etmektedir. Sözün ayrıntıdaki gizemini keşfetmiş ve Divan Edebiyatındaki son örneklerin altında imzasını bulunduran Osman Hulûsi Efendi de bu hususa elli ikinci hutbesindeki şu ifadeleriyle açıklık getirmektedirler:

“Cörünüşte ufak bir et parçası olan dil, yaratılışı itibariyle akıllara hayret veren bir harika, görüldüğü işler itibariyle de büyük bir vasıta. Onun taati de cürmü de büyüktür. Küfür de; iman da ancak bununla zahir olur. Bunlar ise taat ile isyanın gayesidir. İmanın sıhhatinde ikrarın şart olması da bundan değil midir?”

Osman Hulûsi Efendi Hazretleri, taatin ve cürmün bir arada ne kadar önemli olabileceği ve hissettirebileceği bir kavram olarak nitelendirmişlerdir konuşmayı ve dili. Bir iman sağlıklı kılabilmek için ikrar ve bunun için de dil ve konuşmanın birbirlerine bir zincirin halkaları gibi içi içe geçtiğini ifade etmişlerdir.

Yukarıda yapılan tüm bu açıklamalar, konuşmanın ne derece etkili olduğunu ayan beyan gözler önüne sermektedir. Ancak akıllardan kesinlikle çıkarılmaması gerekir ki, konuşmak ancak “doğru” olanı söyleyince değerlidir. Ötesi, kısır bir dön-

günün ta kendisidir. Peki konuşmaya mevzu olan değerli ise, o konuşmayı etkin ve etkili bir halde gerçekleştirmek ne derece değerlidir? Verilecek cevap, malumunuz... Bir vebalden öte değildir. Bu durum, ağızımızdan çıkan her kelimenin muhataba doğru ve etkili bir biçimde ulaştırılması gerektiğinin bir ifadedir.

Güzel ve Etkili Konuşabiliyor muyuz?

Konuşma, karşılıklı olarak gerçekleştirilen etkileşimsel bir süreç olduğuna göre, güzel ve etkili bir konuşmanın nitelikleri üzerinde duran konuşma uzmanları da bu sürecin eksiksiz

Es-Seyyid Osman Hulûsi Efendi

gerçekleşip gerçekleşmediğine bakarlar. Şöyle ki, konuşma, karşımızdakinde ve karşımızdakilerde bir yankı uyandırma, onları etkileme işi olduğundan;

- İnsanlar üzerinde etki bırakabiliyor muyuz?

- Konuşmacı olarak beklentimiz gerçekleşmiş oluyor mu?

- Söylediklerimizin doğruluğuna ve geçerliliğine bizi dinleyenler inandılar mı?

- Söylemek istediklerimizi tam olarak iletebildik mi?

sorularına olumlu cevap vermemiz gerekir.

Güzel ve Etkili Konuşmanın Sırları Nelerdir?

- 1- İyi bir konuşma, yıkıcı değil; yapıcıdır.
- 2- İyi bir konuşma, ilginç ve değerli konuları kapsar.
- 3- İyi bir konuşma, konuşmacının kişiliği ile bütünleşir.
- 4- İyi bir konuşma belli bir amaca yönelir.
- 5- İyi bir konuşma, konuşmayı etkileyen etkenleri çözümlenerek olur.
- 6- İyi bir konuşma, sağlam bir konuşma yöntemi üzerine oturtulur.
- 7- İyi bir konuşma, dinleyicilerin dikkat ve ilgilerini toplar.
- 8- İyi bir konuşma, sağlam bilgilere dayanır.
- 9- İyi bir konuşma, etkili bir ses tonu, el ve yüz hareketlerini gerektirir.
- 10- İyi bir konuşma, canlı bir dil,

hareketli bir üslup gerektirir.

Konuşmayı Etkileyen Nedenler

1- Dinleyicilerimizi iyi tanımalıyız. Çünkü, konuşma, bir kimseye bir şey hakkında söz söyleme işidir. Buna göre konuşmanın ilk ögesi kendisine söz söylediğimiz kişidir. Bundan dolayı, dinleyicilerimizin bilgi ve kültür durumu, yaş, cinsiyet, sayısal, iş ve uğraş durumunu iyi analiz edip bu verilere uygun bir biçimde konuşmak doğru olmaktadır.

2- Hangi ortamda konuştuğumuzu da iyi analiz etmeli ve buna uygun davranmak gerekir. Toplantının niteliği, konuşmanın yeri, toplantının programı, süresi gibi unsurları da gözden kaçırmamak gerekir.

3- İyi bir konuşmacının konuşmaya yönelik niteliklerini de taşımak gerekir. Sorumluluk duygusu, sağlam bir kişilik, düşünsel yetkinlik, konuşma yönteminde ustalık, bu niteliklerden bazılarıdır.

4- En önemli ve altı çizilmesi gereken husus, sesimizi amacımıza göre kullanıp kullanmadığımızdır. Ses, dinleyici tarafından kesinlikle işitilebilir olmalıdır. Tatlılık, esneklik, canlılık, akıcılık, açıklık ses tonumuzda olması gereken diğer özelliklerdir.

Tüm bu unsurlar, sözü doğru olanların, sözünü gerçek söyleyenlerin, söylemleri esnasında dikkat etmeleri gereken unsurlardır. Aksi halde sadece kendimize değil; konuştuğularımıza da zarar vermiş olmaz mıyız? Belki insanlar tarafından anlaşılma- mak insan açısından yadsınabilir ama, konuştuğumuz mevzular ve konular açısından bir vebali de beraberinde getirmektedir. Bu nedendir ki doğruyu söylediğini düşünen ve hakkı söylemek zorunluluğunu yüreğinin derinliklerinde hisseden herkes, konuşmanın inceliklerini çok iyi bilmek ve uygulamak zorunluluğunu da hissetmelidir aynen Yunus Emre'nin yüreğinden mısralarına döküldüğü gibi:

Sözünü bilen kişinin

Yüzünü ak ede bir söz

Sözünü pişirip diyenin

İşini sağ ede bir söz

Söz ola kese savaşı

Söz ola kestire başı

Söz ola ağulu aşı

Balıla yağ ede bir söz

Kişi bile söz demini

Demeye sözün kemini

Bu cihan cehennemini

Sekiz uçmağ ede bir söz.